

VILNIAUS UNIVERSITETO STUDENTŲ ATSTOVYBĖ
Vilnius University Students' Representation

Švietimo ir mokslo ministerijai

2014-04-18 Nr. 109

DĖL MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

Reaguodami į gautą Švietimo ir mokslo ministerijos raštą „Dėl mokslo ir studijų įstatymo pakeitimo įstatymo projekto“ siunčiame savo pastabas ir pasiūlymus, kurių nemaža dalis jau buvo aptarta ir sutikta palankiai Įstatymo pirminį projektą rengusioje darbo grupėje:

1. 3 straipsnyje prie studijų principų įtraukti „**akademinės etikos**“ principą.

Pagrindimas: aukštojo mokslo studijos nėra skirtos specialistų rengimui, jų metu turi būti ugdomos bendražmogiškos vertybės ir kaip viena svarbiausių – sąžiningumas. Manome, jog šiuo metu ypatingai svarbu skirti didesnę dėmesį akademinėi etikai, dėl paplitusių plagijavimo, darbų pirkimo ir nusirašinėjimo atvejų. Tyrimais įrodyta, jog asmenys, kurie buvo linkę sukčiauti studijų metu dažniau sukčiauja ir po jų, patekę į darbo rinką. Taip pat atkreipiame dėmesį, jog prie mokslo principų jis yra įtrauktas, tad nėra laikytinas savaime suprantamu. Natūralu, jog ir studijos turi būti vykdomos į šį principą.

2. 4 straipsnio 16 dalyje „žinių ir gebėjimų“ keisti į „kompetencijų“ ir išdėstyti taip: „Pedagoginės studijos – studijos, teikiančios asmeniui **kompetencijų**, kurių pagrindu <...>“.

Pagrindimas: Lietuva yra Bolonijos proceso narė ir dalyvauja kuriant Europos aukštojo mokslo erdvę. Siekiant šio tikslo Bolonijos proceso narės pereina prie ECTS kredito bei kompetencijų ugdymu grįstų studijų programų, todėl siūlytume atsižvelgti į 2012 m. parengtą

„Nacionalinę studijų kreditų sistemos koncepciją“, kurioje naudojama „kompetencijų“ sąvoka, savyje talpinanti žinias, gebėjimus ir vertybes.

3. Papildyti 7 straipsnio 3 dalies 4 punktą ir išdėstyti taip: „įgyvendindama studijų programą konsultuoti studentus įsidarbinimo galimybių klausimais, **teikti akademinę ir socialinę pagalbą**, vykdyti absolventų įsidarbinamumo ir darbo karjeros tyrimus“.

Pagrindimas: socialinė dimensija šiuo metu yra viena iš svarbiausių temų Europos aukštojo mokslo erdvėje, tad būtina jai skirti didesnę dėmesį Lietuvoje. Gerieji užsienio valstybių pavyzdžiai rodo, jog socialinės dimensijos plėtra galima tik valstybei veikiant kartu su mokslo ir studijų institucijomis, todėl manome, jog reikėtų šį įsipareigojimą numatyti Įstatyme. Taip pat atkreipiame dėmesį, jog Lietuva yra viena iš „Peer Learning for Social Dimension“ projekto pilotiniame vertinime dalyvaujančių valstybių, tad toks sprendimas būtų itin naudingas.

4. 8 straipsnį pildyti nauja 3 dalimi, kurioje būtų numatyti valstybės įsipareigojimai aukštajai mokyklai. Taip pat siūlome numatyti galimybę sudaryti sutartį su nevalstybinėmis aukštosiomis mokyklomis.

Pagrindimas: dabartinė apibrėžtis yra per siaura, orientuota į vienašalius įsipareigojimus ir iš esmės neatspindi Mokslo ir studijų įstatymo tobulinimo darbo grupėje diskutuotų gairių. Atkreipiame dėmesį, jog sutartyje turėtų būti numatyti abipusiai strateginiai įsipareigojimai. Primename, jog darbo grupė nepasisakė prieš tai, jog tokios sutartys, išimtiniais atvejais, galėtų būti sudaromos ir su nevalstybinėmis aukštosiomis mokyklomis, bet tokios galimybės dabartinė Įstatymo projekto nuostata nenumato.

Sutartis tarp aukštųjų mokyklų ir valstybės (jos įgaliotos institucijos) yra neretai sutinkama praktika Vakarų Europos šalyse, kuri buvo bandyta diegti ir Lietuvoje. Įvertindami nesėkmingą tokio teisinio reglamentavimo patirtį, manome, jog jam galima būtų pritarti tik įvertinus poįstatyminių aktų projektus.

5. Keisti 10 straipsnio 1 dalį ir išdėstyti taip: „<...> Šią veiklą vykdančios aukštosios mokyklos pavadinime **turi būti žodis „kolegija“ <...>**“.

Pagrindimas: siūlome numatyti aišku koleginių aukštųjų mokyklų pavadinimo formavimo principą, siekiant išvengti bereikalingos painiavos aukštųjų mokyklų pavadinimuose.

6. Papildyti 14 straipsnio 2 dalį ir išdėstyti taip: „<...> organizuoja Lietuvoje vykdomos mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtos veiklos **bei doktorantūros vertinimą**“.

Pagrindimas: Šiuo metu išoriškai doktorantūros kokybė yra užtikrinama tik per teisės vykdyti doktorantūrą suteikimo procesą, bet tai neleidžia įvertinti doktorantūros vykdymo kokybės. Manome, jog Lietuvoje turėtų būti pradėtas doktorantūros vykdymo kokybės išorinis vertinimas ir šią funkciją tinkamiausia būtų priskirti Lietuvos mokslo tarybai.

7. 26 straipsnio 2 dalies 4 punkte „suderinusi“ keisti į „įvertinusi“ ir išdėstyti taip: „4) **įvertinusi** senato (akademinės tarybos) **siūlymus**, tvirtina <...>“.

Pagrindimas: siekiant efektyvaus aukštųjų mokyklų valdymo derėtų griežtai atskirti valdymo organų kompetencijas. Įstatyme Tarybai priskirtinos funkcijos – strateginės ir vadybinės, o Senatui (akademinei tarybai) – akademinės. Sprendimas dėl struktūros pertvarkos yra vadybinis, o ne akademinis, todėl jo suderinti su Senatu nėra būtina.

8. 26 straipsnio 3 dalyje išbraukti žodį „paprastai“ ir išdėstyti taip: „<...> Aukštosios mokyklos taryba sudaroma tokia tvarka <...>“.

Pagrindimas: Įstatyme yra aiškiai numatyti aukštosios mokyklos valdymo principai, kurių vienas svarbiausių yra – išorės dalininkų įtraukimas. Ministerijos siūloma formuluotė palieka teorinę galimybę formuojant Tarybą neįtraukti išorės narių, o tai prieštarautų dabartiniams principams bei pasaulinėms aukštojo mokslo tendencijoms.

9. 26 straipsnio 4 dalyje išbraukti „Dalis tarybos narių turi būti iš regiono verslo, pramonės, viešojo sektoriaus“ arba tikslinti formuluotę.

Pagrindimas: Lietuvoje yra kelios aukštosios mokyklos, kurios padalinius turi ne viename regione, taip pat dalis aukštųjų mokyklų tenkina ne vieno regiono, o visos valstybės interesus.

Lietuvos aukštosios mokyklos turi konkuruoti ne tarpusavyje, o tarptautinėje aukštojo mokslo erdvėje, tad daliai aukštųjų mokyklų toks regioniškumo dėmuo gali būti žalingas.

10. Papildyti 26 straipsnio 5 dalį ir išdėstyti taip: „<...> Tarybos nariais negali būti aukštosios mokyklos senato (akademinės tarybos) nariai, taip pat asmenys, dirbantys ar studijuojantys kitoje **Lietuvos** aukštojoje mokykloje **ar užsienio aukštosios mokyklos filiale, kuris yra registruotas Lietuvos Respublikoje**“.

Pagrindimas: atsižvelgdami į globalias tendencijas, dažnėjančius tarptautinius projektus su užsienio aukštosiomis mokyklomis ir siekdami palikti galimybę Lietuvos akademinės bendruomenės nariams tobulėti, manome, jog vertėtų apsiriboti tik Lietuvos ir Lietuvoje įsteigtų užsienio aukštųjų mokyklų filialų bendruomenės nariais.

11. Papildyti 46 straipsnio 1 dalį ir išdėstyti taip: „<...> pačios aukštosios mokyklos patvirtinta veiklos kokybės gerinimo strategija **ir akademinės etikos skatinimo strategija**, numatyti veikimo būdus ir priemones, užtikrinančius jos teikiamo aukštojo išsilavinimo kokybę“.

Pagrindimas: Išanalizavus geriausių pasaulio universitetų taikomas praktikas, pastebime, jog be teisinių tvarkų reglamentuojančių akademinę etiką didelis dėmesys yra skiriamas ir akademinio sąžiningumo kultūros diegimui, todėl siekiant spręsti įsisenėjusias problemas siūlome imperatyviai numatyti, kad kiekviena aukštoji mokykla turi turėti akademinės etikos skatinimo strategiją.

12. 47 straipsnio 7 dalyje ir 48 straipsnio 4 dalyje išbraukti „gali būti“ ir išdėstyti taip: „<...> Tais atvejais, kai vertinimui pasitelkiami ekspertai iš užsienio šalių, vertinimas vykdomas viena iš Europos Sąjungos oficialių kalbų“.

Pagrindimas: prieš keletą metų Lietuvoje vyko diskusijos, jog išorinis vertinimas nėra kokybiškas, nes jame sunku išvengti šališkumo. Vienas efektyviausių būdų to išvengti – kviesti užsienio ekspertų grupes. Manydami, jog ši praktika yra pasiteisinusi ir skatintina, manome, jog tokiais atvejais procesas turi būti organizuojamas užsienio kalba, užtikrinant galimybę užsienio ekspertams dalyvauti tinkamai. Problemos dėl valstybinės kalbos naudojimo yra sprendžiamos į išorinį vertinimą kviečiantis vertėją.

13. Papildyti 47 straipsnio 5 dalį ir išdėstyti taip: „<...> **Neakredituota studijų programa arba programa, kurios akreditavimo terminas pasibaigė, iš Studijų ir mokymo programų registro išregistruojama. Tais atvejais, kai yra pagal išregistruojamą programą studijavusių, bet jos nebaigusių studentų, švietimo ir mokslo ministras nustato tolesnes jų studijų galimybes**“.

Pagrindimas: dabartiniame Įstatymo projekte niekaip nėra reglamentuojama, kas įvyksta, jei programa neakredituojama. Dar svarbiau, jog nėra numatyta, kas nutinka su studentais, kurie tuo metu dar nėra baigę studijų programos. Manome, jog tokiu atveju valstybė turi prisiimti įsipareigojimus ir atliepti teisėtiems studentų lūkesčiams.

14. 48 straipsnio 2 dalyje „švietimo ir mokslo ministras“ keisti į „Vyriausybė“ ir išdėstyti taip: „<...> Aukštųjų mokyklų išorinio vertinimo tvarkos aprašą tvirtina **Vyriausybė**“.

Pagrindimas: Išorinis AM vertinimas turi būti skaidrus ir nesuteikti preteksto aukštosioms mokykloms ir visuomenei abejoti jo rezultatais, todėl siūlome, jog vertinimo tvarką tvirtintų Vyriausybė.

15. 48 straipsnio 3 dalyje išbraukti „Studijų kokybės vertinimo centras“ ir išdėstyti taip: „<...> Lietuvos aukštųjų mokyklų ir užsienio aukštųjų mokyklų filialų išorinį vertinimą atlieka Studijų kokybės vertinimo centras arba kita aukštojo mokslo kokybės vertinimo agentūra, įtraukta į Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo agentūrų registrą <...>“.

Pagrindimas: neaišku kodėl visus vertinimus gali atlikti ir užsienio kokybės vertinimo agentūros, išskyrus Lietuvos aukštųjų mokyklų išorinį veiklos vertinimą. Manome, jog nenuoseklu, o taip pat ir nenaudinga numatyti, jog tokį vertinimą organizuoja tik Studijų kokybės vertinimo centras.

16. 48 straipsnio 5 dalyje 4 metų laikotarpį keisti į 2 metų.

Pagrindimas: numatytas 4 metų laikotarpis, mūsų nuomone, yra per ilgas. Siūlome nekeisti šiuo metu galiojančio reglamentavimo, paliekant 2 metų terminą, kuris užtikrina visuomenės informavimo savalaikiškumą.

17. 48 straipsnio 6 dalyje „švietimo ir mokslo ministro“ keisti į „Vyriausybės“ ir išdėstyti taip: „<...> kurios metu Studijų kokybės vertinimo centras **Vyriausybės** nustatyta tvarka patvirtina <...>“.

Pagrindimas: AM akreditavimas turi būti skaidrus ir nesuteikti preteksto aukštosioms mokykloms ir visuomenei abejoti jo rezultatais, todėl siūlome, jog vertinimo tvarką nustatytą Vyriausybė.

18. Papildyti 51 straipsnio 2 dalies 3 punktą ir išdėstyti taip: „trečioji – mokslo, meno, **industrinė** doktorantūra“.

Pagrindimas: kadangi Įstatymo projekte numatyta galimybė doktorantūrą vykdyti ir įmonėms kartu su aukštosiomis mokyklomis, kurios turi doktorantūros teisę, manome, jog būtų reikalinga šiame straipsnyje numatyti ir industrinės doktorantūros egzistavimą.

19. Keisti 52 straipsnio 3 dalį ir išdėstyti taip: „<...> Studijų programų iššęstine forma bendra trukmė neturi būti daugiau kaip **du kartus** ilgesnė negu nuolatinės formos studijos<...>“.

Pagrindimas: iššęstinių studijų forma skirta studentams, kurie dėl įvairių priežasčių negali studijuoti pilnu krūviu. Matydami studentų, besirenkančių studijas iššęstine forma skaičių manome, kad šiuo metu egzistuojanti tvarka yra nepatogi ir neskatina vyresnių ar dirbančių studentų įsitraukimo į aukštąjį mokslą. Manome, jog tokių studijų organizavimas turėtų būti aukštosios mokyklos ir studento susitarimo reikalas, todėl siūlome reglamentuoti tik maksimalią leistiną trukmę, kuri būtų dukart ilgesnė nei nuolatinė studijų.

20. 52 straipsnio 6 dalyje išbraukti „60“ ir išdėstyti taip: „Magistrantūros studijų programos apimtis yra 90 arba 120 kreditų“.

Pagrindimas: manome, jog metų trukmė yra per trumpa magistrantūros studijoms, dabartinėje Lietuvos aukštojo mokslo sąrangoje.

21. Papildyti 53 straipsnį nauja 9 dalimi ir išdėstyti taip: „**Industrinės doktorantūros paskirtis – rengti mokslininkus, kurie gebėtų savarankiškai atlikti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės (socialinės, kultūrinės) plėtros darbus ir juos komercializuoti. Doktorantūros teisę universitetams kartu su įmonėmis, įstaigomis ar organizacijomis, kurios atitinka Vyriausybės tvarka nustatytus kriterijus, suteikia Švietimo ir mokslo ministerija. Teisė suteikiama remiantis švietimo ir mokslo ministro patvirtintais industrinės doktorantūros nuostatais. Disertaciją apgynusiems asmenims suteikiamas mokslo daktaro laipsnis**“.

Pagrindimas: Įstatyme numatyta galimybė doktorantūrą konkurso būdu organizuoti įmonei kartu su doktorantūros teise turinčia aukštąja mokykla. Tokia doktorantūra neturėtų būti priskiriama prie mokslo ar meno doktorantūros, jos tikslas yra kitoks, dėl to siūlome į Įstatymą įtraukti „industrinės doktorantūros“ apibrėžtį.

22. 59 straipsnio 1 dalį papildyti ir išdėstyti taip: „Akademinę bendruomenę sudaro mokslo ir studijų institucijų studentai, dėstytojai, mokslo darbuotojai, kiti tyrėjai, profesoriai emeritai **ir aukštosios mokyklos alumni**“.

Pagrindimas: pasaulyje yra daugybė puikaus Alumni įtraukimo į aukštųjų mokyklų veiklą pavyzdžių, labai aiškiai matoma jų nauda. Lietuvoje ši sritis vis dar nėra stipriai išvystyta, bet neabejojame, jog tai galėtų atnešti realios naudos aukštajam mokslui – nuo papildomo finansavimo aukštosioms mokykloms iki studijų kokybės gerinimo. Taip pat nematome teisinio pagrindo, kodėl Alumni neturėtų būti traktuojami kaip akademinės bendruomenės dalis.

23. Papildyti 61 straipsnio 1 dalies 11 punktą ir išdėstyti taip: „išeiti akademinių atostogų **arba sustabdyti studijas**, neprarasdami studento statuso ir teisės po akademinių atostogų **arba studijų stabdymo** tęsti studijas valstybės finansuojamoje studijų vietoje, jeigu joje studijavo išeidami akademinių atostogų **arba stabdydami studijas**“.

Pagrindimas: atkreipiame dėmesį, jog akademinės atostogos ir studijų stabdymas yra atskiri, skirtingus pagrindus turintys procesai, bet visais šiais atvejais studento studijos nėra nutraukiamos, todėl jis neturi prarasti studento statuso ar valstybės finansavimo. Šiuo metu dalis aukštųjų mokyklų bando neigti tokią studentų teisę, dėl to siūlome šį patikslinimą. Jo nepriėmus kyla didelį grėsmę nepagrįstai sumažinti studijų lankstumą studentams.

24. Keisti 62 straipsnio 1 dalį ir išdėstyti taip: „Aukštosios mokyklos studentų interesams atstovauja studentų atstovybė. Studentų atstovybė savo veikloje vadovaujasi Asociacijų įstatymu, **savo įstatais** ir kitais teisės aktais **bei visuotinio, skaidrumo ir atvirumo principais**“.

Pagrindimas: pakartotinai atkreipiame dėmesį, jog Studentų atstovybės Lietuvoje veikia kaip asociacijos ir jų nariu gali tapti bet kuris aukštosios mokyklos studentas, norintis prisidėti prie vykdomos veiklos (nebūtinai rinkimai). Renkami yra studentų atstovai, bet ne nariai.

25. Keisti 62 straipsnio 4 dalį ir išdėstyti taip: „Studentų **atstovų delegavimo** į aukštosios mokyklos valdymo organus **tvarką nusistato ir viešai ją skelbia** studentų atstovybė. Studentų atstovai dalyvauja aukštosios mokyklos valdymo organų veikloje sprendžiamojo balsu teise“.

Pagrindimas: *expressis verbis* įstatų nurodymas Įstatyme gali sukelti nepatogumų. Įstatuose yra nustatomi delegavimo principai ir pagrindai, bet detali tvarka yra numatoma kituose dokumentuose. Manome, jog svarbiausia yra užtikrinti tokių tvarkų viešumą, dėl to siūlome imperatyviai tai nurodyti Įstatyme.

26. Keisti 56 straipsnio 7 dalį ir išdėstyti taip: „Studentų atstovybė turi teisę išreikšti savo nuomonę visais studentams rūpimais klausimais. **Studentų atstovybė turi teisę vieną kartą vetuoti aukštosios mokyklos priimtą sprendimą. Pasinaudojus šia teise sprendimas turi būti persvarstomas ir gali būti priimtas tik tuo atveju, jei posėdyje už jį pakartotinai balsuoja 2/3 kvalifikuota dauguma**“.

Pagrindimas: siūlome numatyti ribotos veto teisės galimybę studentų atstovybei. Tokios teisės turėjimas sustiprintų studentų atstovybės pozicijas ir aukštųjų mokyklų administracijos būtų labiau linkusios ieškoti bendrų problemos sprendimo būdu. Kartu siūlome numatyti aiškia

procedūrą, kas vyksta pasinaudojus šia teise, kad nebūtų palikta galimybė sprendimų vetuoti nuolat.

27. Papildyti 83 straipsnio 9 dalį ir išdėstyti taip: „Dėstytojais, mokslo darbuotojais, kiti tyrėjai ir **doktorantai bei magistrantai** gali gauti valstybės paramą mokslinėms stažuotėms, taip pat paramą dalyvauti mokslinėse konferencijose užsienyje, dėstyti užsienio mokslo ir studijų institucijose. <...> Dėstytojams, mokslo darbuotojams, kitiems tyrėjams, **doktorantams bei magistrams**, vykstantiems į mokslines stažuotes užsienyje pagal tarptautines sutartis, valstybės parama skiriama Vyriausybės nustatyta tvarka“.

Pagrindimas: valstybė turi investuoti į jaunąją mokslininkų kartą, todėl siūlome numatyti, jog parama mokslinėms stažuotėms, dalyvavimui mokslinėse konferencijose gali būti skirta ir magistro bei doktorantūros studentams.

28. Papildyti 89 straipsnio 1 dalį ir išdėstyti taip: „<...> gavus Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos sutikimą Vyriausybės nustatyta tvarka, **išskyrus atvejus, kai toks turtas yra perduodamas aukštosios mokyklos studentų atstovybei jos akademinėms ir socialinėms funkcijoms, numatytoms įstatuose, įgyvendinti**“.

Pagrindimas: siūlome Įstatymą papildyti nuostata, kuri leistų paprasčiau aukštosios mokyklos nuosavybės teise valdomą turtą perduoti studentų atstovybei.

Atkreipiame dėmesį, jog Švietimo ir mokslo ministerijai nusprendus neteikti studijų finansavimo pertvarkos modelio neteikiame jokių su šia dalimi susijusių pastabų. Taip pat dalis Įstatymo projekte įtrauktų pasiūlymų anksčiau nebuvo diskutuoti darbo grupėje, atsiųstuose dokumentuose nebuvo pridėti jų reikalingumą pagrindžiantys dokumentai, tad dėl šios informacijos trūkumo nusprendėme dėl dalies punktų pastabų taip pat neteikti. Reikalui esant, pastabas ketiname teikti Įstatymo projekto svarstymo procese.

Vilniaus universiteto Studentų atstovybės
Prezidentė

Inga Kalpakovaitė

Adresas:
Universiteto g. 3
LT-01513, Vilnius
Lietuva

Tel.: (+370 5) 268 71 44
Tel./Faks.: (+370 5) 268 71 45
El. Paštas: info@vusa.lt
<http://www.vusa.lt/>

Įmonės kodas: 193077294
A/S Nr.: LT58 7300 0101 2800 6226
AB Swedbank
Banko kodas: 73000